

Biblioteka „Kalendar”

knjiga 128

Izdavač zahvaljuje
Pokrajinskom sekretarijatu za kulturu,
javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama
AP Vojvodine na finansijskoj podršci za objavljivanje ove knjige.

Ilustracija na koricama
Caspar Plautius
Native Noblemen Riding Sea Monster, 1621

Copyright © 2023 Vladimir Pištalo

Copyright © 2023 za Srbiju i Crnu Goru, AGORA

Ova publikacija se u celini ili u delovima ne sme umnožavati, prešampavati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača, niti može biti na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvima distribuirana ili umnožavana bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač po odredbama Zakona o autorskim pravima.

VLADIMIR PIŠTALO

PESMA O TRI SVETA

roman

ΑΓΩΡΑ

SVETA GEOMETRIJA

PROLOG

Sa desne strane kreveta, sedela je Magdalena Buća, prva mrtva žena koju sam videla. Iza Magdalene su sedeli moji mrtvi. Pružali su ruke ka meni. Iza njih se otvorio tunel. Tišina je tukla kao muzika. Majčinski mrak je zvao.

Sa leve strane kreveta su sedeli moji živi: majka i Anđa i ujak Vicko Bujović.

I oni su pružali ruke:

– Ostani. Pred tobom je život.

Njihovi glasovi su bleđeli.

U otvorenom tunelu je bilo sve što sam želela. Svetlosti života su bile površne. Smejala sam im se.

Tama je bila bezbedna. Ona je zvučala kao violončelo.

Zimica mi je prošla niz leđa. Duša se zgrušala.

Ustala sam.

Tunel se zatvorio.

Mrak se odvijao od mene.

– Ovo je bilo blizu – rekla sam.

Smrt me zamalo otela.

Zatim me je sudbina otela od smrti.

Napolju je svitalo.

SAN

Spavalo je peraštanskih petsto porodica, dvadeset crkava, sedamdeset brodova i dvanaest osnivačkih bratstava – kazada. Spavali su vrli Peraštani – Studeni, Dentali, Vukasovići, Brajkovići, Šestokrilovići, Bratice, Stoišići, Smilojevići, Šilopi, Čizmaji, Perojevići i Miokovići, Smekie, Badovići, Bronze, Viskovići, Balovići, Mazarovići, Zmajevići.

Spavao je svaki kamen koji su mladenci bacili na žaló Gospe od Škrpjela. Spavali su Telo Komune i Telo Građana, gradski kapetan i čuvari barjaka Svetog Marka...

Spavale su peraške vendete i buffo tragedije.

ONI

Oni su iskočili iz čamaca. Podavili su baklje u plićaku. Otvoreno oko im je oslepelo. Otvorili su zatvoreno. Razabrali su obrise kuća. Drske čizme su stupile na kaldrmu. Blesak iskeženih zuba osvetlio je ulice. U sledećem trenutku vrisak je probudio Perast:

– Gusari!

Vazduh je postao pijan. Sablje su se kovitlale nad sabljama. Čelik je udarao o čelik. Bio je jul 1700. godine. Većina muškaraca je otišla da plovi. U Perastu su ostali žene i deca. Gusari su se klali sa bunovnom stražom. Grabili su srebrene tanjire i kandila. Razbijali su škrinje. Trpali su u vreće mošti svetaca optočene srebrom.

Jedne uz druge su se zbile gospođe i služavke. Po licima se videlo da ne shvataju šta im se desilo.

– Shvatićete – rekao je gusar.

U tom momentu, usud me je izvukao iz smrti. Izašla sam na kapiju. Zapovednik me je uhvatio za kosu, i gurnuo među roblje.

Svitanje je ogolilo moj udes.

Kuće su zamenile mesta. Crkvenjak je izvukao top iz crkve. Top je zagrmeo. Pucanj je ličio na vetar. Vetar je odneo jednog od njih. Krv je lila. Ranjenik je hvatao vazduh. Zapovednik mu je položio ruku na čelo:

– Sve će biti u redu.

Stavio mu je nož pod bradu i povukao. Zatim je nož obrisao o moj rukav.

– Ko si ti? – upitala sam ga.

– Ja sam tvoj gospodar.

Oteta. Oteta.

Plamenovi zapaljenih kuća i zora su osvetlili Perast. Pena je prskala. Gusari su digli čamce. Perast mi je ginuo iz očiju. Udaljila su se ostrva Sveti Đorđe i Gospa od Škrpjela. Dim se dizao sa vode. Najduže sam videla groblje u brdu i fortecu Santa Kroče.

Prošli smo kroz Verige.

Iza Mamule smo udarili na vetar.

U PESMI

Perast su napali gusari. Ne prvi put. Godine 1625, kad je moj deda bio mali, berberski pirati su poharali grad i odneli tri vreće srebrenih eksvota iz Gospe od Škrpjela. Obrela sam se u pesmi koju sam znala napamet:

*Šta se bjeli na Duždevu moru...
Nisu tice, nisu labudovi...
...neg su ono barbeške galije...
a na broju trinaest galija
...jere idu Perast porobiti...
Tisnuli se s šićarom niz more,
A za njima španjulska armata.
Ćerala ih do Otrenta grada...*

Tad su gusari iz Perasta oteli:

*četirista i petnaest robja,
Među njima lijepu devojkju,
Vjerenicu Piper Petrovića.*